

Փ Ո Ւ Ն Ձ

Օ Ր Ա Գ Ի Ր

Սմեն օր կհրատարակուի : — Հատը 40 փարայ է : — Պոլիս բաժանորդ ըլլալ ուզողը մէկ արծաթ Մէճիտ պիտի վճարէ 400 թուոց համար իսկ գաւառաց մէջ 25 դրչ, դարձեալ 100 թուոց համար, թղթատարութեան ծախքէ ազատ ըլլալով : — Ծանուցման տողը 40 փարայ է մէկ անգամի համար : — Լրագրի վերաբերեալ նամակ եւ ուրիշ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել առ Տնօրէնն ի Ղալաթիա Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ փարի դրանը կից Նոր Գրատունը :

Ա Չ Գ Ա Յ Ի Ն

Հեռեւեալ գիրը՝ որ Պատրիարքարան զրկուեր է, մեզ ալ զրկուած ըլլալով կհրատարակեմք, յորում ընթերցողը պիտի աեսնէ թէ մէկ անձ մը ինչպէս կյաջողի մեծ վիճակ մը վերիվայր լնելու :

« Մարդուանցի Տիվրիկի օղլու Յովհաննէս անուն անձ մը ասկէց երբ վեց եօթը տարի յառաջ Ս. Երուսաղէմ կերթաց, և հոն ժամանակ մը կենալէ ետքը կը առնայ իւր հայրենիք ի Մարդուան : ու ես ւուազ սարկուազ եմ ըսելով նոյն պաշտօնը կվարէ, Ս. Եկեղեցւոյ մէջ ուրար զգեներով և մինչեւ անդամ վերաբերում ընել յանդրգներով :

Եւ սոյն ատեն երբ յիշեալ Յովհաննէսէ նախորդ առաջնորդ սրբազանի կողմանէ վկայական կհարցուի՝ իսրեպատիկ պատճառներ յառաջ կրերք վկայական չունենալուն, որով առաջնորդ սրբազանը՝ ժողովրդ ոյ իսղաղութիւն պահելու, և երկպառակութեան պատճառ չտարու համար, առանց պաշտօնէ գաղթեցունելու, կ'ստիպուի Ս. Երուսաղէմ գրել, որ

կից պատասխան կընդունի որ՝ չէթէ սարկուազութեան, այլ մէկ աստիճան անդամ Ս. Երուսաղէմէ չտրուելէ իզատ եր սրիկայ և լիբբ վարուցը, և դանադան դատապարտութեան արժանի ընթացիցը պատճառաւ Ս. Երուսաղէմէն խայտառակութեամբ վաճառուած մէկ մ'է. (և առաւել քան զայս հիմա ալ կրնաք ասուգել Երուսաղէմու տունէն) : Յիշեալ անուղղաց Տիվրիկի լիեանը՝ Երուսաղէմէն այսպէս նամակ եկած և իւր խաբերայութիւնը ու խայտառակութիւնը յայտնուած ըլլալը լսածին պէս խնայն Մարդուանէն կանցայտանայ : Եւ նախարդ տարույ վերջերը յիշեալ Տիվրիկիլեան Յովհաննէսը թէպէտ որս անուամբ իրբև վարդապետ մեզի կնտրկայանայ Մանճըլլիի վանքը Սրապիոն եպիսկոպոսէ ձեռնադրուած ձեանալով, որոյ վկայանի ոչ գիրը և ոչ ստորագրութիւնը Սրապիոն եպիսկոպոսի չըլլալը հարցուցինէ, իր փոքրաւորին գիրն է, և ինքը երբէք ստորագրութիւն դընելու սովորութիւն չունի պատասխանեց : Արդ այս Տիվրիկիլեանը հիմայ հաս քար գայթակղութեան եղած է, և թէ ինչ միջոցով, պատմութեանս

չարունակութենէ յառաջ միջոցը յի-
 շեցնեմք : Անշուշտ կ'իշէք Մարդուան-
 ցի վերադարձ եղբարց Պատրիարքա-
 րանէն օրհնութեան կոնդակ խնդրե-
 լու համար նոյն եղբարցմէ նախարգ-
 աարուց սեպտ . անայն մէջ առ Պատ-
 րիարքարան ուզողամ տեղեկագիրքը ,
 որով համառօտակի կիմայնեն ընտա-
 նի հարտահարութենէ խուսափել-
 նին , և նոյն ընտանի բռնաձիգներու
 անխոհեմ աղբեցութիւնը մեր միջո-
 ցով պակտիրտաններով վերստին ի գիրկ
 հայրենի Ս . Եկեղեցւոյ գիմեքնին : Թէ
 Պօլսոյց , և թէ գաւառաց մէջ շատ
 անգամ փորձով անհնուած է , այսպի-
 սի անխոհեմ և վրասակտը ազգեցու-
 թիւնը պակտեցնող միջոցը խախտե-
 լու համար ճշող բռնակալներ : Ա-
 հտասիկ սոյն բռնաձգութեան ե-
 ռանդով մտելու անձինքը եղած են հի-
 մայ գործիք և միջոց Տիվրիկեանի որ-
 նաւս նոցա պետական միջոցով եղած
 է քար գայթակցութեան : Քանզի երբ
 Տիվրիկիւնանը (ինչչէս վերը ըսինք)
 ինձի կնիքիցանայ , և վիսյականը ին-
 ծի կատկածելի կ'իծուի , և մանաւանդ
 գուցէ Մարզուանու ըրածին այն Սը-
 րապիան եպիսկոպոսին ալ (որունինչ
 ստոխձանի խեղճ ըլլալուն դուք ևս
 ծանօթ էք) աւագ ասրիտադ եմ ը-
 սելով խարերայութեամբ վարդապետ
 ձեռնադրուած ըլլալը կատկածերուի-
 կառաջարկեմ իրեն որ գայ վանքը
 նստի , առանց վեղար և փիլոն առնե-
 լու . մինչև իր աւագ ասրիտադ և
 վարդապետ ձեռնադրուած ըլլալուն
 աներկիցայ վիսյադ իրք բերել ապ ըտ-
 րէր խոստանն : Այս առարկութեանս
 վրայ երէք շարաթի շախ նոր սիմա-
 փեալ Մարզուանը ձեռնայ տակէ յու-

ղելէն ետքը , կուգայ վանքը կնասի
 տանն օրի շախ , և ապա յանկարծ
 վանքէն կերթայ դարձեալ ի Մար-
 զուան , և հոն բռնաձիգներու հրա-
 պուրանօք , մանաւանդ աղմուկ հա-
 նելու գիտմամբ կիբակի օր մը վեղար
 փիլոնով Ս . Եկեղեցի կերթայ և կհա-
 զրդուի ժամարար քահանայէն ա-
 ռանց խոստովանելու , և այնուհետև
 կչարունակէ վեղար փիլոնով աւտու-
 երիկան Ս . Եկեղեցի երթալու յան-
 դըղնութիւնը : Աւագ քահանայի մի-
 շոցով կյսեմ այս անկանստութիւնը ,
 ու անմիջապէս կերթամ ի Մարզուան,
 և այս գայթակցութիւնը բառնալու
 միջոցը կ'աղհիմ , սակայն կտեսնեմ
 որ վասնզը մեծ է , քանզի ո՛վ որ ա-
 նոր վեղարը գլխէն և փիլոնը վրայէն
 առնելու մտենայ . . . որով Ս . Եկե-
 ղեցին պիտի ըլլայ պատերազմի առ-
 պարէզ : Վասնորոյ հարկագրեցոյց սոյն
 բազմարդայթ եղելութիւնը կրկնախէ
 հեռագրութեամբ հաղորդել Պատ-
 րիարքարանդ , և Սեփակոյ միւթէ-
 սարրըթին , յոյմէ անմիջապէս առ-
 սիկ հրահանագիր մը եկու . անդոցս
 գայմադ ամին : Ս . Ծննդեան խթումի
 երեկոյնի գայմադամը գապթիչէյսով
 մը կը կանչէ յիշեալ Տիվրիկիւնանը
 ի բանս , հետևեալ օրը Պեմստիա
 խրիկելու համար : նոյն ժաման անմի-
 շապէս Տօբնաձեան Յակոբ աղայն կը
 խրիկեմ գայմադամին խնդրելով , որ
 ասանկ հրաշալի օրը բանաը չմնայ ,
 այլ խրիկուի վանքը . կընդունի մեր
 խնդիրը գայմադամը . սակայն ի՞նչ հա-
 տանի կրով քապաքն երկրորդ Նիկոյր
 այս է իրք և ամնձարձակ Էրկրիկի-
 եանը , վանք երթալ չհանկր . Ժանա-
 րօքս կ'իմէ պնդելով , որպէս զի տու-

գաւարի օրը վարդապետը առնելի
բանար պառկեցաւ ըսել տալով, սեր-
մանած աղբուկը ուռեցնէ, ինչպէս
որ անանկ ալ եղաւ շնորհիւ իւրայնոց,
որոց պարագլուխ են Պէնէհանեան
Մ. Յակոբ և Ղազանձիեան Մ. Գրիգորը
Հեռակեալ օրը կիրակի թմախա, և
հոն բռնաձիւներուն փուշտիպան և
Տիվրիկիեանի պաշտպան, ևս և վստմ
մութասարըրճին քով ազդեցութիւն
ունեցող Մալաթիացի աշարճի գինե-
մալ Գրիգոր (աղան) և որոց վաճառա-
կից հաճի ֆեթրաք անուն յոյն անձ
մը, որ սա ևս ինչպէս յիշեալ գինե-
մալ Գրիգորին նոյնպէս և Սեմախոյ տե-
ղական կառավարութեան անդամոց
ոմանց հետ մտերմական յարաբերու-
թիւն ունենալով կարչտպանեն ըզ-
Տիվրիկիեան, և քանի մը օրէն վստմ
մութասարըրճի հրամանադրով կվե-
րադարձեն ի Մարզուան զնոյն Տիվ-
րիկեան փառճք և պատուով։ Արդ՝
յիշեալ Տիվրիկիեանը հիմայ նստած
է ի Մարզուան. սակայն՝ Մարզուա-
նու ամեն թաղերը գիշերային ժո-
ղովներու տարարէղը կընդարձակի.
երկզառակութիւնը և յուզմունք կը
ստատկանան օր քան զօր, և ի վերջոյ
պիտի փայլի ազգայնոց տունը պարտ
հորը, այնպիսի հոր, որ չըսեմ ան-
մարելի, այլ մեծամեծ փնաններով
գ ժուարանարելի։

Այս բաղմամբանց և ազետարեր
եղելութիւնը ասորադրոյն է եղեա-
եանը, որ իւրաքանչիւր բառին պա-
տասխանատու ըլլալ կարողանալով,
ասեմ, անպարտ եմ եւս ի չարեաց որք
հանց երձեալ են դալ ի վերայ քաղա-
քիս յերեաց երկրորդ նիկոյի, Տիվ-
րիկիեանի իրր վարդապետի, և մը-

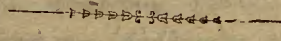
նամ ազգային վարչութեան վաղ ընդ
փոյթ անօրինութեանը ակնկալու։
31 յունվար 1860
Ի Ս. վանա

Ազգային Պատրիարքարանի կող-
մէ հեռակեալ տեղեկութիւնը յուզար-
կուած է մեզ ի հրատարակութիւն։
ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

Այս անդամ Մուշէն Պատրիար-
քարանս հեռազիր մը հասած է, որ
կիմայնէ թէ Մշոյ Ս. Յովհաննու վա-
նուց կողպտեալ ինչքերէն եօթը հաս-
խաչ, մէկ բուրվառ, և հարիւր աը-
րամի չափ արծաթեղէն Մշոյ դաշտը
գանուած թիլ գիւղի կողմերը ձեռք
բերուեր են, կայնոց կուսակալու-
թեան կողմէ այս ինքրոյն համար
կազմուած յանձնաժողովին ջանա-
գրութեանց շնորհիւ, որոց անդամ-
ներն են, Չրպարի կառավարիչ Յո-
ման պէյ, կառավարչի փոխանորդ
Տէտէ պէյ, և կարնոց կառավարու-
թեան ժողովոյ անդամ Դանիէլ էֆէն-
աի։

Իսկ առաջադէտերը ձերբակալելու
և մնացորդ գոյքերը երևան հանելու
համար թիզանի մէջ յատուկ դործա-
կալներ սահմանուեր են, որոց պաշ-
տօնին յաջալութեանը մասին մեծ յոյս
կը յայանէ նոյն հեռազիրը։
11 մարտ 1869

Ի Պատր. Հայոց Կ. Պոլիս

ԽՍՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Քարպանի տօնին առթիւ ու-
սականութեան բանտէն ինքըն բան-
տարկեալք երաշխաւոր տալով կրնոց

ընտանեաց քով դատնալու արտօնու-
թիւն ստացեր են :

— Երկու շաբթի երեկոցեան փո-
թորկին պատճառաւ շատ մը հեռա-
գրական դժեր աւրուած ըլլալով, հե-
ռագրական տեսչութիւնը պէտք է
զամ միջոցները ձեռք առած է անոնց
նորոգութեան համար :

— Զանաք — քայէէն եկած հեռա-
գիր մը կիմոցնէ որ թալիա չող ենաւուն
նաւապետը դուշակելով անցեալ օր-
ուան փոթորիկը՝ խոհեմութիւն սե-
պեր է դուրս չելլել : Այս նաւուն մէջ
էր Պազաասի կուսակալ Միթհաթ
փաշա՝ որ կիւրակէ օրը ճամբայ ելած
էր :

— Մայրաքաղաքիս լա թիւրքի լը-
րագրին ըսածին համեմատ, երկու-
շաբթի երեկոց Գատրգիւղի վերջին
չողենաւը Սարայ — սուրնուէն անց-
նելով նաւապետը կիսինաց փոթոր-
կէն և դէպի Իսկիւտար կուղէ նա-
ւը : Այս նաւամատոյցը կեցած է եղեր
Իսկիւտարու մէկ շողենաւը, որուն
քով երբ կուղէ մօտենալ Գատրգիւ-
ղի շողենաւը, առաջինին դործա-
կայները թող չեն տար սո վերջինին
մօտենալ, որ կատիպուի Գատրգիւ-
ղի շողենաւուն նաւապետը Քուզ-
կունձուք հանել իւր ճամբորդները,
որոնք Իսկիւտար գառնալով ձի կամ
կառք կվարձեն իրենց ընտանեաց քով
վերադառնալու համար. ստոյգ չգիտ-
ցուիր սակաւին թէ արդեօք Ֆեվա-
յիտի օսմանիէ բողբջնց Շիրքէթը
Խայրիէյի սնօրէնին՝ այս բանին հա-
մար, որպէս զի խաաիւ պատժուին
այն դործակալները, որոնք այսպիսի
եղբերնի դործ մը կատարելու յան-
դրդնեցան :

— Պիլէճիկի մէջ հրդեհ պատահե-
լով, հակառակ ամեն ջանից՝ ԶԶի չափ
տուներ այրելէն յետոյ մարեր է :

— Մասրիտէն լուր կուտան թէ
զորածողովի նկատմամբ խել մը յայ-
տարարութիւններ եղած են, բայց
անկարգութիւն մը չէ պատահած :

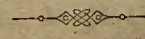
— Փարիզէն լուր կուտան թէ կոյս-
րը անցեալ երեքշաբթի օրը Եղիւս-
եան դաշար պարաներ է :

— Կըսուի թէ Պոլքէշէն արսաք-
սուող բունիպայիին 3000 Քրանք սըր-
ուեր է ի փոխարէն իւր հնաւույ :

— Լոնտոնի մէջ 3 միլիոն 130 հա-
զար հօգի, 100,778 տուն, և ամէն մէկ
տան մէջ 7—8 բնակիչ գտնուիլը պաշ-
տօնական վիճակագրութիւններէ ի-
մացուած է :

— Սմերիկացի բնիկ բնակչաց թի-
ւը օր օրի կպակսի, իսկ իրլանտացի
և դերմանացի դաղթականք կաւել-
նան եղեր :

— Սպանիոյ գահակորոյս իզագիւ-
լա թագուհին իւր բնակութիւնը բո-
լորովին Փարիզի մէջ հաստատուել է,
երեւելի պալատ մը ծախու առնելով
և զարդարելով :

Միւ պահեաճեան մեծ. Մանուկ ա-
զան Գամպուր — խանի սենեակը ձգած
ըլլալով, այսուհետև միշտ Մեծ նոր
խանի սենեակը կգանուի, որ է միջին
յարկ թիւ 45 :

— Բինկեան գիւղի մետաքսի հուն-
տի ազէկ տեսակէն կգանուի Պազէ
գափու մաքսատան գիմոց թիւ 30
բինկեանցի 8. Յակորեանց Ազեկանդր
ազպէն խանութը :

ՏԵՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐՆ
Հ. Ռ. ԱԼԱՃԱՅԵԱ

ՏՏՏԳՐՈՒԹԻՒՆ Ռ. Յ. ԲԻՒՐՅԱՆ